TYLKO DO UŻYTKU SŁUŻBOWEGO

DZIENNIK URZĘDOWY
WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 15 października 1952 r. Nr 2

Dział I.

Poz.:

TREŚĆ:

DZIAŁ I.

11

UCHWAŁA CAŁEJ IZBY CYWILNEJ SĄDU NAJWYŻSZEGO

zawierająca wytyczne wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej.

Sąd Najwyższy w składzie: Przewodniczący: Zastępca I Prezesa S. N. K. Bzowski, p. o. Prezes Sądu Najwyższego W. Święcicki, Sędziowie Sądu Najwyższego: B. Dobrzański, S. Gronowski, S. Gross, M. Grudziński, A. Hołowczak, J. Jodłowski (sprawozdawca), J. Kamiński, M. Lisiewski, J. Marowski, S. Szer, Z. Wiszniewski przy udziale protokolanta: Sędziego Sądu Powiatowego Z. Ostapskiej i w obecności Ministra Sprawiedliwości H. Świątkowskiego oraz przedstawiciela Generalnej Prokuratury R. P. Wiceprokuratora A. Meszorera na posiedzeniu w dniu 26 kwietnia 1952 r. rozpoznał w trybie art. 24 § 1 prawa o ustroju sądów powszechnych wniosek Ministra Sprawiedliwości o ustalenie przez Sąd Najwyższy wytycznych wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w przedmiocie stosowania art. 30 kodeksu rodzinnego.

Po wysłuchaniu sprawozdania Sędziego Sprawozdawcy i wniosków Wiceprokuratora Generalnej Prokuratury R. P. Sąd Najwyższy ustalił następujące wytyczne wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w zakresie stosowania art. 30 kodeksu rodzinnego:

I. Punktem wyjściowym rozważań związanych z orzecznictwem w sprawach o rozwód jest realizowana przez Państwo Ludowe zasada ochrony i umocnienia rodziny, która znalazła wyraz w projekcie Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Podstawą rodziny jest małżeństwo, stąd też postępowanie małżonka, powodujące zerwanie małżeństwa, z reguły spotkać się winno z negatywną oceną sądu. Taka postawa sądu przyczyni się do wychowania obywateli w duchu socjalistycznej moralności, która wymaga poważnego stosunku małżonków do założonej przez siebie rodziny, zapewniającego trwałość ich związku. W społeczeństwie socjalistycznym, dzięki pełnej równości ekonomicznej i równouprawnieniu mężczyzny i kobiety oraz dzięki wychowaniu człowieka w nowej świadomości społecznej, kształtuje się nowy stosunek do obowiązków rodzinnych. Warunki te, gwarantujące zawarcie małżeństwa na podstawie swobodnego doboru, bez wpływu ubocznych czynników majątkowych, sprawiają, że zasada trwałości małżeństwa przestaje być fikcją, jak to jest w społeczeństwie burżuazyjnym, lecz staje się zasadą rzeczywistą.

Zasada trwałości małżeństwa nie może być jednak utożsamiana z formalną nierozerwalnością węzła małżeńskiego, która ma źródło w nakazach dogmatu religijnego. Oceniając ujemnie zrywanie węzłów rodzinnych, Państwo Ludowe nie może zarazem zamykać oczu na społeczną szkodliwość martwych związków małżeńskich i dlatego odrzuca zasadę formalnej nierozerwalności węzła małżeńskiego. Trwałość małżeństwa osiągana być musi poprzez świadomość społeczną małżonków oraz wynikający z niej poważny i odpowiedzialny stosunek do obowiązków względem rodziny.

Jeśli związek małeżński z ważnej przyczyny znajduje się w stanie trwałego i zupełnego rozkładu, jeśli małżonkowie nie wykonują obowiązków wspólnego pożycia, wierności, wzajemnej pomocy oraz współdziałania dla dobra rodziny, którą przez swój związek założyli (art. 14 k. r.) i skutkiem tego małżeństwo nie spełnia swych funkcji społecznych, prawo Polski Ludowej, nie rezygnując bynajmniej z ujemnej oceny społecznej tego zjawiska, dopuszcza możliwość rozwodu.

Rozwód jest więc złem koniecznym, wprowadzonym w imię interesu społecznego dla eliminacji innego zła społecznego, jakim byłoby utrzymywanie formalnego węzła małżeńskiego, gdy zanikła wspólnota małżeństwa, gdy małżeństwo faktycznie nie istnieje i nie ma szans na dalsze jego funkcjonowanie.

II. Odpowiadająca powyższym założeniom zasada ogólna, wyrażona w art. 29 § 1 k. r., że każdy z małżonków może żądać rozwiązania małżeństwa przez rozwód, jeżeli nastąpił z ważnych powodów zupełny i trwały rozkład pożycia, nie jest jednak zasadą w każdym przypadku miarodajną i jedyną. W pewnych sytuacjach obowiązywać będą — i to właśnie w imię interesu społecznego — zasady odwrotne, prowadzące do uznania niedopuszczalności orzeczenia rozwodu pomimo istnienia normalnych jego przesłanek, to jest powstałego z ważnych powodów zupełnego i trwałego rozkładu pożycia. Jedna z tych zasad — obowiązująca bez żadnego wyjątku — wyrażona jest w art. 29 § 2 k. r., stanowiącym, że rozwód nie jest dopuszczalny, gdyby wskutek niego miało ucierpieć dobro małoletnich dzieci, a więc to dobro, które w społecznej skali wartości zajmuje hierarchicznie nadrzędne

stanowisko i jest przedmiotem szczególnej ochrony w ustawodawstwie Państwa Ludowego.

Drugą zasadę — odmienną w stosunku do ogólnej dyspozycji art. 29 § 1 k. r., lecz obowiązującą tylko z pewnymi wyjątkami — wyraża art. 30 § 1 k. r. stanowiąc, że z reguły „rozwód nie może być orzeczony, gdy żąda go małżonek winny rozkładu pożycia". Ta zasada wyłania się siłą konieczności z poczynionych poprzednio rozważań nad interesem Państwa Ludowego w utrzymaniu trwałości małżeństwa i nad związaną z tym ujemną oceną społeczną przypadków naruszenia tej trwałości. Ustawa musi przeciwdziałać niebezpieczeństwu samowolnego zrywania związków małżeńskich, które w tego rodzaju sytuacji zarysowuje się szczególnie ostro, musi działać wychowawczo i w roli hamulca w stosunku do takich małżonków, których wyrobienie społeczne i postawa moralna nie powstrzymałyby od aspołecznego, lekkomyślnego traktowania obowiązków, wynikających z zawartego związku małżeńskiego. Równocześnie ustawa, zabraniając z reguły udzielania rozwodu na żądanie małżonka, który wyłączną swą winą spowodował rozkład pożycia, daje wyraz potępieniu takiego postępowania.

III. Zasada niedopuszczalności orzeczenia rozwodu na żądanie małżonka wyłącznie winnego rozkładu pożycia nie może jednak obowiązywać bez żadnych wyjątków. W pierwszym rzędzie uzasadniony jest swego rodzaju wyjątek wprowadzony dla przypadków, w których drugi małżonek wyraża zgodę na rozwód. Wytwarza się bowiem wówczas w istocie rzeczy taka sytuacja, jak gdyby i pozwany małżonek żądał orzeczenia rozwodu. To stanowisko małżonka niewinnego bierze ustawa pod uwagę i ono właśnie — na tle zupełnego i trwałego rozkładu małżeństwa, wywołanego przez ważne powody — decyduje o tym, że rozwód może być orzeczony, o ile tylko dobro małoletnich dzieci nie stoi temu na przeszkodzie.

IV. W związku z zagadnieniem zgody na rozwód i ujawnioną w tej materii rozbieżnością orzecznictwa, zachodzi potrzeba udzielenia wyjaśnień dotyczących: a) znaczenia, jakie przypisywać należy zgodzie na rozwód, b) różnicy zachodzącej między tą zgodą a uznaniem żądania pozwu o rozwód oraz zasad stosowania art. 430 k. p. c.

ad a) Niektóre sądy błędnie przypisują znaczenie decydujące dla orzeczenia rozwodu żądanego przez małżonka wyłącznie winnego rozkładu samej zgodzie na rozwód wyrażonej przez stronę pozwaną. Zgoda jest tylko jedną z przesłanek orzeczenia, poza tym bowiem muszą być spełnione wszystkie inne przesłanki art. 29 k. r., dotyczące zupełnego i trwałego rozkładu pożycia, ważnych jego powodów, oraz dobra małoletnich dzieci.

We wszystkich zatem przypadkach zgody na rozwód sąd, poszukując prawdy materialnej, nie tylko powinien ustalić motywy tej zgody oraz wyjaśnić, czy strona powzięła swą decyzję z rozwagą i swobodnie, ale nadto obowiązany jest stwierdzić istnienie wyżej wskazanych przesłanek rozwodu z art. 29 k. r. Zgoda na rozwód musi istnieć w momencie wyrokowania; nie wystarcza wyrażenie zgody na rozwód w toku procesu, gdy następnie zgoda ta została cofnięta.

ad b) Art. 30 § 1 k. r. ma na względzie zgodę pozwanego na rozwód w samej zasadzie. Z przepisu tego nie wynika natomiast, by zgoda ta musiała obejmować również zgodę na orzeczenie o winie rozwodu w myśl żądania pozwu i by musiała łączyć się z przyznaniem faktów, wskazanych przez powoda jako ważne przyczyny trwałego i zupełnego rozkładu. Zgoda pozwanego na rozwód, o której mowa w art. 30 § 1 k. r., nie jest więc bynajmniej równoznaczna z uznaniem powództwa w rozumieniu art. 430 k. p. c.

Płynie stąd konsekwencja, że zastosowanie przepisu art. 430 k. p. c. o dopuszczalności ograniczenia postępowania dowodowego do przesłuchania stron może mieć miejsce tylko wówczas, gdy pozwany nie tylko wyraża zgodę na orzeczenie rozwodu, lecz również zgadza się na rozstrzygnięcie o winie w sposób żądany przez powoda oraz przyznaje fakty podane przez niego jako przyczyny rozkładu pożycia, czyli uznaje żądanie pozwu. W przypadkach natomiast, gdy wyrażenie zgody na rozwód nie łączy się z uznaniem powództwa, sąd nie ma uprawnień przewidzianych w art. 430 k. p. c., lecz obowiązany jest stosować ogólne zasady postępowania dowodowego.

Sąd Najwyższy zwraca uwagę, że przepis art. 430 k. p. c. stosuje się wyłącznie w przypadku, gdy uznanie pozwu znajduje uzasadnienie w okolicznościach sprawy (art. 218 § 2 k.p.c.). Również w tej sytuacji sąd nie jest jednak władny w sprawie rozwodowej poprzestać na uznaniu pozwu, jak to może uczynić w innych sprawach, lecz obowiązany jest w każdym razie przeprowadzić dowód z przesłuchania stron. Jeżeli w wyniku tego dowodu sąd poweźmie wątpliwości co do istnienia przesłanek rozwodu z art. 29 k. r. lub co do powodów, które skłoniły stronę pozwaną do uznania pozwu, obowiązany jest przeprowadzić dalsze postępowanie dowodowe w zakresie, jaki okaże się potrzebny.

Wskazane wyżej wytyczne postępowania w przypadkach zgody na rozwód i zalecenie ostrożności w stosowaniu art. 430 k. p. c. mają na celu przeciwdziałanie lekkomyślnym decyzjom stron, mogącym przy niedostatecznej czujności sądów doprowadzić do orzeczenia rozwodu na podstawie zgody strony mimo braku przewidzianych przez prawo przesłanek.

V. Poza zgodą pozwanego, drugi istotny wyjątek od zasady niedopuszczalności rozwodu na żądanie małżonka wyłącznie winnego zawiera art. 30 § 2 k. r. Stanowi on, że sąd, mając na względzie interes społeczny, może orzec rozwód na żądanie małżonka wyłącznie winnego w przypadkach wyjątkowych, gdy małżonkowie pozostają w długotrwałym rozłączeniu.

Przy stosowaniu tego przepisu należy mieć na uwadze, co następuje:

Wyrażając w art. 30 § 1 k. r. zasadę, że rozwód nie może być orzeczony na żądanie małżonka wyłącznie winnego, ustawodawca kierował się potrzebą przeciwdziałania naruszeniu zasad socjalistycznej moralności. Zakaz orzekania rozwodu, ustanowiony w art. 30 § 1 k. r. płynie nie z troski o utrzymanie związku małżeńskiego, który jest już faktycznie martwy i zadań swych nie spełnia, lecz podyktowany został względami społecznymi, wymagającymi przeciwstawienia się samowolnemu zrywaniu małżeństw i uzasadniającymi ujemną ocenę postępowania małżonka wyłącznie winnego rozkładu pożycia.

Gdy więc okoliczności konkretnej sprawy wskazują, że przesłanki, którymi kierował się ustawodawca wprowadzając zakaz rozwodu na żądanie małżonka wyłącznie winnego, nie występują, wówczas na podstawie art. 30 § 2 k. r., w razie długotrwałego rozłączenia małżonków, które stanowi konieczny warunek zastosowania tego przepisu, dopuszczalne jest odstąpienie od zasady wyrażonej w art. 30 § 1 k. r. W takim bowiem przypadku, z uwagi na brak podstaw do przeciwstawiania się likwidacji małżeństwa faktycznie nie istniejącego i nie spełniającego swych zadań, interes społeczny przemawia wyjątkowo za rozwiązaniem małżeństwa, pomimo wyłącznej winy małżonka żądającego rozwodu; pamiętać należy o tym, że w rozwiązaniu takich faktycznie nie istniejących małżeństw ustawodawca wyraźnie upatrywał interes społeczny (art. 29 § 1 k. r.).

Rzecz oczywista, że nie może być mowy o jakimkolwiek skatalogowaniu takich szczególnych sytuacyj, które, mimo istnienia winy rozkładu małżeństwa po stronie powoda, pozwoliłyby sądowi na orzeczenie rozwodu wbrew sprzeciwowi małżonka niewinnego. Decydować o tym będą wszystkie dotyczące każdego z małżonków z osobna i ich wzajemnego stosunku okoliczności konkretnej sprawy, które rozważone w swym całokształcie uzasadniają ostateczny wniosek, że rozwiązanie małżeństwa nie będzie sprzeczne z moralnością socjalistyczną. Dla przykładu: poczucie moralne mas pracujących może znaleźć usprawiedliwienie dla małżonka, który związał się z osobą trzecią w okresie długotrwałej nie zawinionej przez siebie rozłąki małżonków, nie będzie się ono również przeciwstawiać rozwiązaniu małżeństwa, gdy małżonek niewinny w spowodowaniu rozkładu pożycia wszedł w czasie rozłączenia w trwały związek z inną osobą albo usiłuje za swą zgodę na rozwód uzyskać nieusprawiedliwione korzyści. Przy ocenie przesłanek zastosowania art. 30 § 2 k. r. może mieć zwłaszcza znaczenie okoliczność, że rozłączenie małżonków jest szczególnie długotrwałe; gdy bowiem żądanie rozwodu rozpoznawane jest po upływie kilkunastu lat od czasu zerwania pożycia małżonków, z reguły nie jest uzasadniona obawa, że orzeczenie rozwodu mogłoby się stać zachętą do samowolnego zrywania związków małżeńskich, jak również, że rozwód spotkać się może z ujemną oceną mas pracujących.

Na tle powyższych rozważań za niewłaściwą należy uznać praktykę tych sądów, które możność orzeczenia rozwodu z wyłącznej winy powoda uzależniają od istnienia rzadko spotykanych okoliczności faktycznych. Sformułowanie art. 30 § 2 k. r. „w przypadkach wyjątkowych" wyraża jedynie myśl, że orzeczenie rozwodu na żądanie małżonka wyłącznie winnego, bez zgody drugiego małżonka, może być tylko wyjątkowo zgodne z interesem społecznym. Nie stanowi ono trzeciej samodzielnej — obok interesu społecznego i długotrwałego rozłączenia — przesłanki, lecz jest wskazówką interpretacyjną zobowiązującą do oględnego stosowania przepisu.

VI. Zagadnienie stosowania art. 30 § 2 k. r. wysuwane było przez praktykę sądów, w ciągu dotychczasowego okresu mocy obowiązującej tego przepisu, wyłącznie niemal pod kątem widzenia wpływu, jaki na możność orzeczenia rozwodu w myśl wspomnianego przepisu ma założenie przez małżonka wyłącznie winnego rozkładu nowego faktycznego związku.

Analizując to zjawisko Sąd Najwyższy doszedł do wniosku, że nadawanie w szeregu orzeczeń szczególnego, decydującego znaczenia faktowi nowego związku jest wyrazem poszukiwania przez sądy określonej konkretnej przesłanki, uzasadniającej samoistnie pozytywne stosowanie przepisu art. 30 § 2 k. r.

Tendencja taka jest jednak oczywiście niesłuszna. Wniosek o dopuszczalności rozwodu powzięty być może bowiem jedynie w oparciu o rozważania, przedstawione wyżej w ust. V, jeżeli ocena całokształtu okoliczności sprawy upoważnia do przyjęcia, że względy, którymi kierował się ustawodawca wprowadzając zakaz rozwodu na żądanie małżonka wyłącznie winnego, w danym przypadku nie istnieją.

Dlatego też nowy związek faktyczny traktować należy tylko jako jeden z elementów całokształtu okoliczności sprawy, podlegających ocenie przy rozstrzyganiu o dopuszczalności rozwodu na podstawie art. 30 § 2 k. r. Nie można mu natomiast przypisywać znaczenia przesłanki decydującej o pozytywnym lub negatywnym zastosowaniu tego przepisu.

Odmiennie przedstawia się zagadnienie, gdy owocem nowego związku małżonka wyłącznie winnego rozkładu pożycia są dzieci. Rozwód stwarza możliwość ściślejszego zespolenia tego faktycznego związku, jego umocnienia przez następne zawarcie małżeństwa. Za rozwodem przemawia wtedy dobro dzieci, które wymaga, by wychowywały się one w trwale istniejącej rodzinie. Nie umniejsza tego fakt, że ustawodawca Polski Ludowej zrealizował w pełni zasady zrównania praw dzieci tzw. pozamałżeńskich z dziećmi z małżeństwa, niewątpliwie bowiem czynnikiem cementującym rodzinę i gwarantującym najlepiej jej trwałość jest małżeństwo rodziców. Dobro dzieci jest więc tym szczególnie doniosłym, w skali społecznej, czynnikiem, który może przeważyć nad wszelkimi zastrzeżeniami przeciwko orzeczeniu rozwodu na żądanie małżonka wyłącznie winnego i uzasadnić przyjęcie, że — w rozumieniu art. 30 § 2 k. r. — orzeczenie takie wyjątkowo zgodne będzie z interesem społecznym.

Także w przypadkach istnienia dzieci z nowego związku przestrzec należy sądy przed mechanicznym udzielaniem rozwodu w oparciu o art. 30 § 2 k. r. Sąd, rozważając powyższe zagadnienie, powinien przez dokładną analizę wszystkich okoliczności sprawy zmierzać do uzyskania oceny społecznej wartości nowego związku i dojść do przekonania, że po orzeczeniu rozwodu małżonek-powód zawrze rokujący trwałość związek małżeński z osobą, z którą pozostaje w związku faktycznym, i że w tej rodzinie dziecko zapewnione będzie miało dodatnie warunki życia i rozwoju, jakie z reguły daje dziecku trwale istniejąca rodzina.

Sąd Najwyższy stwierdza, że wadliwa jest praktyka tych sądów, które w przypadkach istnienia dzieci z małżeństwa i dzieci z drugiego związku zestawiają interesy obu tych grup dzieci dla oceny, któremu z tych interesów dać przewagę. Wzgląd na dobro małoletnich dzieci z małżeństwa jest jedną z zasadniczych przesłanek rozwodu z mocy art. 29 k. r., toteż jeśli dobro to sprzeciwia się rozwodowi, rozwodu orzec nie wolno.

Należy zauważyć, że — jak to niejednokrotnie już Sąd Najwyższy podkreślił — wniosek w tym przedmiocie sąd obowiązany jest w każdym przypadku należycie uzasadnić w sposób, umożliwiający kontrolę słuszności jego stanowiska.

VII. Ustalenie, jak długi okres rozłączenia małżonków pozwala uznać je za długotrwałe w rozumieniu art. 30 § 2 k. r., oprzeć należy w każdym przypadku na ocenie konkretnych okoliczności sprawy, dotyczących w szczególności czasu wspólnego pożycia małżonków, ich trybu życia, wieku itp. Doświadczenie życiowe uzasadnia wniosek, że takim okresem będzie w zasadzie okres pięcioletni. Okres ten należy traktować jako orientacyjny, dopuszczający ewentualne jego przedłużenie zależnie od wyników postępowania dowodowego. Przyjęcie okresu krótszego niż pięcioletni może mieć miejsce wyjątkowo i jedynie wówczas, gdy szczególne okoliczności sprawy na to pozwalają. Ocena, czy przesłanka długotrwałości rozłączenia w danych warunkach zachodzi, pozostawiona jest sądowi orzekającemu, który ma obowiązek uzasadnić, w sposób umożliwiający kontrolę jego stanowiska przez sąd rewizyjny, dlaczego uznaje, że rozłączenie jest lub nie jest długotrwałe.

VIII. Niektóre sądy przyjęły praktykę, że rozwód może być orzeczony na zasadzie art. 30 k. r. tylko wtedy, gdy strona powodowa oparła swe żądanie na twierdzeniu, iż w sposób przedstawiony w pozwie sama zawiniła rozkład pożycia.

Stanowisko to jest błędne. Sąd nie jest związany powodami rozkładu wskazanymi przez powoda. Jeżeli stwierdzi stan zupełnego i trwałego rozkładu z innych przyczyn niż wskazane przez powoda, a uzna przyczyny te za ważne, może orzec rozwód, o ile zachodzą poza tym wszystkie inne przesłanki warunkujące orzeczenie rozwodu. Jeśli sąd w wyniku postępowania dowodowego dojdzie do wniosku, iż rozkład wywołały inne fakty, niż wskazane przez powoda, i oceni, że fakty te przedstawiają się jako ważne przyczyny rozkładu zawinione przez powoda, może orzec rozwód z mocy art. 30 k. r., o ile zachodzą przesłanki z § 1 lub 2 tego przepisu.

Do orzeczenia rozwodu na podstawie art. 30 (zarówno § 1 jak § 2) k. r. nie jest więc konieczne, by powód wnosił o orzeczenie rozwodu ze swej wyłącznej winy. Sąd w każdym przypadku, gdy stwierdzi, że istnieje pierwsza zasadnicza podstawa orzeczenia rozwodu — stan trwałego i zupełnego rozkładu, powinien ustalić, jakie są powody tego rozkładu i czy są one ważne. Jeśli stwierdzi, że przyczyny rozkładu są zawinione wyłącznie przez powoda, powinien z urzędu rozważyć, czy zachodzą przesłanki do orzeczenia rozwodu przewidziane w art. 30 k. r.

Sąd Najwyższy uważa za konieczne podkreślić, że zagadnienia prawne, występujące przed sądami w sprawach o rozwód, wkraczają bezpośrednio w sferę zjawisk moralnych. Nakaz prawa o ustroju sądów powszechnych (art. 3), by sądy Polski Ludowej działalnością swą wychowywały obywateli, nabiera więc w tych sprawach szczególnego znaczenia. Prawidłowe orzecznictwo, oparte na niniejszych wytycznych, powinno stać się wkładem sądów do walki o przyśpieszenie i pogłębienie procesu kształtowania nowej socjalistycznej postawy moralnej obywateli.

12

ZARZĄDZENIE NR 31/52 MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 10 września 1952 r.

Instrukcja w sprawie nadzoru nad państwowymi biurami notarialnymi.

I. Cel nadzoru i jego wykonywanie

§ 1. Działalność nadzorcza nad państwowymi biurami notarialnymi zmierza do zapewnienia prawidłowego i jednolitego stosowania obowiązujących przepisów zgodnie z zasadami ustroju i celami Państwa Ludowego oraz do zapewnienia biurom notarialnym warunków prawidłowej, planowej i sprawnej pracy.

§ 2. 1. Zwierzchni nadzór nad działalnością państwowych biur notarialnych sprawuje Minister Sprawiedliwości. Sprawy nadzoru nad państwowymi biurami notarialnymi należą w Ministerstwie Sprawiedliwości do Departamentu Organizacyjno-Administracyjnego (Wydział Notariatu).

2. Prezesi sądów wojewódzkich wykonują nadzór w zakresie przewidzianym instrukcją.

§ 3. W ramach nadzoru odbywają się:

a) wizytacje,
b) lustracje,
c) konferencje,
d) badanie aktów notarialnych.

II. Wizytacje

§ 4. 1. Minister Sprawiedliwości wyznacza spośród notariuszy stałych wizytatorów dla poszczególnych okręgów sądów wojewódzkich. W razie potrzeby Ministerstwo Sprawiedliwości zleca przeprowadzenie wizytacji osobie nie będącej stałym wizytatorem.

2. Każde państwowe biuro notarialne winno być wizytowane co najmniej jeden raz w okresie dwuletnim.

§ 5. Prezesi sądów wojewódzkich otrzymują z Ministerstwa Sprawiedliwości kwartalne plany wizytacji i na ich podstawie ustalają w porozumieniu ze stałymi wizytatorami terminy wizytacji.

§ 6. Prezesi sądów wojewódzkich wystawiają wizytatorom delegacje służbowe z powołaniem się na plan wizytacji.

§ 7. Badaniu wizytatorów podlegają w szczególności:

a) w zakresie organizacji biura i sposobu urzędowania: sprawy osobowe, lokalowe, godzin urzędowania, pieczęci, przechowywania aktów i depozytów, prowadzenia ksiąg, kasy, bezpieczeństwa biura;

b) w zakresie czynności notarialnych: redakcja aktów oraz wniosków składanych do sądu, terminologia prawnicza, ważność aktów, terminowość przesyłania wniosków, czynności zabronione, ograniczenia w obrocie nieruchomościami, ograniczenia dewizowe i inne;
c) w zakresie podatków i opłat sprawy: podatki od nabycia praw majątkowych, przedpłaty na zaliczkę na podatek dochodowy, opłaty skarbowe, opłaty za dokonanie czynności notarialnych, wymiar podatków i opłat, zwolnienia od opłat za dokonanie czynności notarialnych, terminowość dokonywania wpłat i składania wykazów oraz sprawozdań.

§ 8. 1. Sprawozdanie z wizytacji należy sporządzić w kolejności podanych wyżej spraw.

Wizytator powinien zamieścić w sprawozdaniu swoje uwagi i powołać numery repertorium oraz daty zbadanych czynności notarialnych. Sprawozdanie z wizytacji powinno być sporządzone w sposób umożliwiający kontrolę trafności uwag wizytatora.

2. Wizytator dołączy do sprawozdania odpisy tych aktów, które według jego oceny sporządzone są wzorowo oraz tych, które uzna za sporządzone szczególnie wadliwie.

3. W przypadku dostrzeżonych uchybień wizytator wyda w razie potrzeby niezbędne zarządzenia tymczasowe i przytoczy je w sprawozdaniu.

§ 9. Wizytator dołączy do sprawozdania projekt zarządzeń powizytacyjnych oraz opinie o notariuszach i pracownikach notarialnych.

§ 10. Sprawozdanie winno być sporządzone w trzech egzemplarzach, które w terminie 10 dni od ukończenia wizytacji, wizytator składa prezesowi sądu wojewódzkiego.

§ 11. Prezes sądu wojewódzkiego winien w ciągu 10 dni przesłać 2 egzemplarze sprawozdania Ministerstwu Sprawiedliwości — Departament Organizacyjno-Administracyjny (Wydział Notariatu) wraz z ewentualnymi uwagami i wnioskami oraz wydanymi przez siebie zarządzeniami w sprawach gospodarczych.

III. L u s t r a c j e

§ 12. Poza planowanymi wizytacjami Ministerstwo Sprawiedliwości lub prezes sądu wojewódzkiego zarządza lustrację biura w przypadku dostrzeżenia spraw wymagających zbadania na miejscu.

§ 13. Do lustracji w sprawach gospodarczych prezesi sądów wojewódzkich delegują inspektorów wydziałów prezydialnych.

§ 14. Co do sposobu sporządzania sprawozdań, wydawania zarządzeń polustracyjnych oraz przesyłania sprawozdań, stosuje się odpowiednio przepisy o wizytacjach.

IV. K o n f e r e n c j e

§ 15. Prezesi sądów wojewódzkich zwołują co najmniej jeden raz na rok konferencje kierowników państwowych biur notarialnych i notariuszy. W konferencjach uczestniczyć mogą również pracownicy notarialni.

§ 16. Konferencje mają na celu ujednolicenie praktyki notarialnej, podnoszenie poziomu pracy, rozważenie zagadnień spornych z zakresu obowiązującego prawa oraz naświetlenie ich ze stanowiska politycznego, społecznego i gospodarczego.

§ 17. Termin i miejsce konferencji prezesi sądów wojewódzkich uzgadniają z Ministerstwem Sprawiedliwości — Departament Organizacyjno-Administracyjny (Wydział Notariatu).

§ 18. Prezes sądu wojewódzkiego zwróci się do kierowników państwowych biur notarialnych co najmniej na 6 tygodni przed terminem konferencji o nadesłanie w ciągu dwóch tygodni zagadnień, które ich zdaniem winny być przedyskutowane.

Prezes sądu wojewódzkiego umieszcza na porządku dziennym konferencji zagadnienia, których rozważenie uznaje za celowe.

§ 19. Referentem poszczególnych zagadnień jest w zasadzie osoba, która te zagadnienia wysunęła. Referent obowiązany jest do zajęcia stanowiska i uzasadnienia go w referacie.

§ 20. Przy organizowaniu konferencji prezes sądu wojewódzkiego korzysta z pomocy wizytatorów i kierowników biur notarialnych danego okręgu.

§ 21. Prezes sądu wojewódzkiego przesyła porządek dzienny konferencji do Ministerstwa Sprawiedliwości — Departament Organizacyjno-Administracyjny (Wydział Notariatu) na dwa tygodnie przed terminem konferencji.

§ 22. Z przebiegu konferencji sporządza się szczegółowy protokół, którego odpis prezes sądu wojewódzkiego przesyła do Ministerstwa Sprawiedliwości w terminie dwóch tygodni od daty konferencji.

V. B a d a n i e a k t ó w n o t a r i a l n y c h

§ 23. Kierownicy państwowych biur notarialnych obowiązani są na żądanie nadsyłać Ministerstwu Sprawiedliwości odpisy aktów notarialnych.

VI. P r z e p i s k o ń c o w y

§ 24. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Sprawiedliwości: w z. *Tadeusz Rek*
Podsekretarz Stanu

13

ZARZĄDZENIE NR 32/52 MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 22 września 1952 r.

Regulamin urzędowania państwowych biur notarialnych.

I. P r z e p i s y w s t ę p n e.

§ 1. Notariusze i pracownicy notarialni obowiązani są czuwać, aby każda czynność urzędowa wykonana była zgodnie z obowiązującymi przepisami, sprawnie, dokładnie i terminowo.

II. N a z w a i u r z ą d z e n i e b i u r a.

§ 2. Nazwa państwowego biura notarialnego obejmuje również jego siedzibę.

§ 3. W biurach podzielonych na sekcje, każdą z nich oznacza się kolejną cyfrą rzymską.

§ 4. 1. Nazwa biura powinna być uwidoczniona na tablicy wywieszonej na budynku, w którym znajduje się lokal biura, bez potrzeby wymieniania na niej siedziby biura.

2. Nad tablicą należy umieścić godło państwowe. Jeżeli biuro znajduje się w budynku sądowym, tablicę umieszcza się pod tablicą zawierającą nazwę sądu i nie wywiesza się już drugiego godła państwowego.

§ 5. Wewnątrz budynku, przy wejściu do pomieszczeń biura, należy wywiesić tablicę orientacyjną informującą o przeznaczeniu pomieszczeń, godzinach przyjęć oraz o poszczególnych sekcjach biura.

§ 6. Pomieszczenia biura powinny być oznaczone numerami i napisami wskazującymi ich przeznaczenie.

§ 7. W pomieszczeniach kierownika biura oraz notariuszy powinno być wywieszone godło państwowe.

§ 8. W każdym pomieszczeniu powinien być wywieszony wykaz znajdujących się w nim sprzętów. Pomieszczenia biura należy utrzymywać we wzorowym porządku.

III. N a d z ó r i a d m i n i s t r a c j a b i u r a.

§ 9. Kierownik biura reprezentuje biuro oraz kieruje jego działalnością. W tym zakresie kierownik biura jest organem Ministra Sprawiedliwości.

§ 10. Do obowiązków kierownika biura należy w szczególności:
a) równomierny podział pracy,
b) czuwanie nad zabezpieczeniem socjalistycznej dyscypliny pracy oraz nad ochroną tajemnicy państwowej i służbowej,
c) dążenie do usprawnienia metod pracy,
d) sporządzanie planów urlopów notariuszy i pracowników,
e) zaopatrzenie materiałowe,
f) zarząd i ochrona mienia,
g) terminowa sprawozdawczość.

§ 11. W biurach zatrudniających kilku notariuszy — kierownik biura upoważniony jest do wyznaczenia swojego zastępcy spośród notariuszy biura, o czym zawiadamia Ministerstwo Sprawiedliwości i prezesa sądu wojewódzkiego. W przypadku, gdy biuro zatrudnia tylko jednego notariusza, kierownika biura zastępuje zastępca notariusza wyznaczony na podstawie art. 5 § 2 prawa o notariacie.

§ 12. Kierownik biura może podzielić biuro na sekcje, jeżeli zatrudnia ono ponad trzech notariuszy. Poszczególne sekcje używają osobnych pieczęci i prowadzą oddzielne księgi oznaczone dodatkową numeracją sekcji. O podziale na sekcje kierownik biura zawiadamia Ministerstwo Sprawiedliwości i prezesa sądu wojewódzkiego.

§ 13. 1. W przypadku podziału biura na sekcje, kierownik biura jest jednocześnie kierownikiem sekcji I. Kierowników innych sekcji wyznacza kierownik biura spośród pozostałych notariuszy.

2. Do zakresu obowiązków kierownika sekcji należy: kontrola biurowości i urzędowania oraz wykonywanie czynności zleconych przez kierownika biura.

§ 14. 1. W razie dostrzeżenia rozbieżności w stosowaniu przepisów lub uchybień w urzędowaniu, kierownik biura wydaje stosowne zarządzenia.

2. Notariusz, który nie podziela stanowiska kierownika biura a zarządzenie dotyczy czynności notarialnej, może zwrócić się o wyjaśnienie do Ministerstwa Sprawiedliwości.

IV. Sprawy osobowe.

§ 15. Prezes sądu wojewódzkiego prowadzi akta osobowe notariuszy i pracowników notarialnych.

§ 16. Kierownik biura załatwia sprawy osobowe w granicach upoważnienia udzielonego przez Ministra Sprawiedliwości.

§ 17. Na wniosek kierownika biura prezes sądu wojewódzkiego przyjmuje i zwalnia pracowników notarialnych, awansuje ich względnie przedstawia do awansu, przyznaje im nagrody oraz przedstawia notariuszy i pracowników do dodatków specjalnych.

§ 18. Kierownik biura wyznacza notariuszom i pracownikom notarialnym terminy urlopów.

§ 19. Kierownik biura, jako kierownik zakładu pracy w rozumieniu ustawy o zabezpieczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy, udziela zwolnień od zajęć.

§ 20. Odwołania od decyzji kierownika biura w sprawach urlopów i zwolnień od zajęć notariuszy i pracowników notarialnych rozstrzyga prezes sądu wojewódzkiego.

§ 21. Kierownikowi biura wyznacza terminy urlopów Minister Sprawiedliwości. W przypadku, gdy biuro zatrudnia jednego notariusza Minister Sprawiedliwości wyznacza jednocześnie zastępcę notariusza na podstawie art. 5 § 2 prawa o notariacie; w tym celu kierownik biura obowiązany jest na miesiąc przed terminem rozpoczęcia urlopu przedstawić Ministrowi Sprawiedliwości odpowiedni wniosek.

V. Biblioteka.

§ 22. Państwowe biuro notarialne powinno posiadać bibliotekę. Prowadzenie jej kierownik biura powierzy jednemu z notariuszy lub pracowników notarialnych.

§ 23. W bibliotece należy prowadzić inwentarz książek i wydawnictw, katalog i kontrolę wypożyczonych książek. Z biblioteki korzystają bezpłatnie notariusze i pracownicy notarialni.

VI. Przepisy końcowe.

§ 24. Z dniem wejścia w życie zarządzenia traci moc tymczasowy regulamin państwowych biur notarialnych z dnia 12 grudnia 1951 r.

§ 25. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Sprawiedliwości: w z. *Tadeusz Rek*
Podsekretarz Stanu

14

ZARZĄDZENIE NR 35/52 MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 8 października 1952 r.

Instrukcja w sprawie kuratorów sądowych dla nieletnich.

Na podstawie § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 marca 1951 r. o kuratorach sądowych dla nieletnich (Dz. U. Nr 25, poz. 188) zarządzam, co następuje:

I. Tryb powoływania i objęcie stanowiska przez kuratora sądowego dla nieletnich.

§ 1. Przewodniczący wydziału dla nieletnich przed przesłaniem prezesowi sądu wojewódzkiego wniosku o mianowanie kandydata kuratorem sądowym dla nieletnich zasięga szczegółowej opinii o nim, o jego dotychczasowej działalności zawodowej, społecznej i politycznej.

§ 2. Kandydaci na stanowisko kuratora sądowego dla nieletnich składają w jednym egzemplarzu ankietę szczegółową, życiorys, oświadczenie o wyrażeniu zgody na objęcie stanowiska oraz dwie fotografie.

§ 3. Przewodniczący wydziału dla nieletnich przedstawia prezesowi sądu wojewódzkiego wymienione w § 2 zarządzenia dokumenty oraz fotografie wraz z otrzymanymi opiniami lub sporządzonymi przez siebie notatkami służbowymi dotyczącymi opinii poszczególnego kandydata i wnosi o mianowanie tego kandydata kuratorem sądowym dla nieletnich przy danym wydziale dla nieletnich.

§ 4. W ciągu siedmiu dni od daty otrzymania nominacji lub najpóźniej przed objęciem pierwszego dozoru, kurator sądowy dla nieletnich winien zgłosić się na wezwanie do właściwego przewodniczącego wydziału dla nieletnich celem złożenia przyrzeczenia.

§ 5. Przed odebraniem przyrzeczenia przewodniczący winien pouczyć kuratora o znaczeniu przyrzeczenia, o zakresie praw i obowiązków kuratora oraz udzielić mu wskazówek odnośnie metod pracy.

§ 6. Osobie, która nie uzyskała nominacji i nie złożyła przyrzeczenia nie wolno powierzać dozoru kuratorskiego nad nieletnim.

II. Organizacja sieci kuratorów sądowych dla nieletnich.

§ 7. Każdy z kuratorów celem wykonywania powierzonych mu obowiązków zostaje przydzielony do jednego obwodu kuratorskiego.

W razie potrzeby do jednego obwodu można przydzielić kilku kuratorów.

§ 8. Przewodniczący wydziału dla nieletnich zarządza w zasadzie jeden raz na dwa miesiące, lecz nie rzadziej niż jeden raz na kwartał, odprawy kuratorów.

§ 9. 1. Odprawy kuratorów mają na celu:
a) szkolenie kuratorów w zakresie zagadnień prawnych i metod pracy kuratora;
b) analizę pracy poszczególnych kuratorów;
c) omawianie zagadnień związanych z organizacją sieci kuratorów.

2. Na odprawach kuratorów należy omawiać aktualne zagadnienia polityczno-społeczne mające istotne znaczenie dla pracy kuratora w walce z przestępczością nieletnich. Referaty szkoleniowe dotyczące zagadnień wychowawczych, organizacji młodzieżowych itp. winni w zasadzie zgłaszać przedstawiciele instytucji lub organizacji, których zakres działania dotyczy danego zagadnienia.

§ 10. Jeżeli przy wydziale dla nieletnich działa pięciu lub więcej kuratorów mogą oni wybrać spośród siebie starszego kuratora.

§ 11. Przy wydawaniu zarządzeń w zakresie organizacji sieci kuratorów, podziału i metod ich pracy, sędzia dla nieletnich zasięga opinii starszego kuratora.

§ 12. 1. Większe zespoły kuratorów liczące ponad piętnaście osób mogą być organizowane w samorząd.

2. Celem samorządu jest współpraca i wzajemna pomoc w wykonywaniu obowiązków poprzez koleżeńską, krytyczną analizę i ocenę pracy poszczególnych kuratorów oraz wdrażanie w członków samorządu poczucia odpowiedzialności przed kolektywem kuratorów.

3. Zakres działania i uprawnienia samorządu określi uchwała podjęta na zebraniu kuratorów przy obecności przynajmniej połowy kuratorów działających przy danym wydziale dla nieletnich.

§ 13. Przewodniczący wydziału dla nieletnich sprawuje nadzór nad samorządem kuratorów i w uzasadnionych przypadkach może zawiesić kierownictwo samorządu w jego działalności.

§ 14. Kierownictwo samorządu stanowi organ doradczy i służy pomocą sędziemu dla nieletnich w szczególności w sprawach organizacji sieci kuratorów, podziału pracy i ustalania wysokości ryczałtów miesięcznych.

§ 15. Kuratorzy sądowi dla nieletnich na terenie całego kraju winni dążyć do wzajemnej wymiany poglądów i doświadczeń.

III. Zakres działalności kuratorów sądowych dla nieletnich.

§ 16. 1. Kurator sądowy dla nieletnich wykonuje na zlecenie sędziego dla nieletnich poszczególne czynności w toku:
a) śledztwa,
b) rozprawy sądowej i posiedzenia niejawnego,
c) postępowania wykonawczego.

2. Ponadto w związku z wykonywaniem powierzonych zadań oraz w celu współdziałania w zakresie zapobiegania przestępczości winien kurator współpracować z władzą opie-

kuńczą, Milicją Obywatelską, instytucjami i organizacjami prowadzącymi opiekę nad dzieckiem i młodzieżą oraz z organizacjami młodzieżowymi.

IV. Czynności w toku śledztwa.

§ 17. Sędzia dla nieletnich może w toku śledztwa zlecić kuratorowi dokonanie czynności przewidzianych w kodeksie postępowania karnego; w szczególności: zebranie opinii o nieletnim w szkole, do której uczęszcza, w miejscu pracy lub organizacji młodzieżowej, do której należy, przeprowadzenie wywiadu środowiskowego zgodnie z udzielonymi przez sędziego wskazówkami oraz sprawowanie dozoru nad nieletnim jako środka zapobiegającego uchylaniu się od sądu.

§ 18. Sędzia dla nieletnich winien niezwłocznie po wydaniu postanowienia o oddaniu nieletniego pod dozór kuratora tytułem środka zapobiegającego uchylaniu się od sądu, przesłać właściwemu terenowo kuratorowi zawiadomienie o obowiązku objęcia dozoru (wzór niel. 20).

§ 19. Kurator winien objąć dozór zapobiegawczy nie później niż w ciągu trzech dni od daty otrzymania zawiadomienia lub donieść sądowi o przyczynach powodujących niemożność objęcia dozoru.

V. Czynności w toku rozprawy i posiedzenia niejawnego.

§ 20. Sędzia dla nieletnich może wezwać kuratora na rozprawę lub na posiedzenie niejawne szczególnie w przypadku, gdy kuratorowi były powierzone czynności związane z zastosowaniem środka zapobiegawczego.

§ 21. 1. W toku rozprawy lub posiedzenia niejawnego kurator sądowy dla nieletnich składa na żądanie sądu wyjaśnienia co do poczynionych obserwacji nad nieletnim i środowiskiem, w którym nieletni przebywa.

2. Jeżeli kurator z uzasadnionych przyczyn nie będzie mógł wziąć udziału w rozprawie lub w posiedzeniu niejawnym, winien złożyć na piśmie swoje spostrzeżenia co do nieletniego.

§ 22. W przypadku, gdy sąd po rozprawie lub posiedzeniu niejawnym uzna za konieczne zastosowanie środka zapobiegawczego w postaci dozoru kuratora do czasu uprawomocnienia się orzeczenia, jeżeli kurator był obecny na rozprawie oddaje nieletniego pod dozór po ogłoszeniu tego orzeczenia.

W razie gdy kurator nie był obecny, stosuje się przepis § 18 i § 19 niniejszego zarządzenia.

VI. Czynności w toku postępowania wykonawczego.

§ 23. W toku postępowania wykonawczego kurator sądowy dla nieletnich sprawuje powierzony nad nieletnim dozór jako środek wychowawczy.

§ 24. Z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia, mocą którego zastosowano wobec nieletniego środek wychowawczy w postaci oddania pod dozór kuratora należy przesłać właściwemu kuratorowi zawiadomienie o obowiązku objęcia dozoru (wzór niel. 20).

§ 25. W przypadku przesłania akt innemu sądowi celem wykonania orzeczenia, zawiadomienie według wzoru niel. 20 wysyła sąd wykonujący orzeczenie.

§ 26. Kurator winien objąć dozór najpóźniej w ciągu dwóch tygodni po otrzymaniu zawiadomienia lub przedstawić wydziałowi dla nieletnich przyczyny powodujące niemożność objęcia dozoru.

§ 27. W ciągu dwóch następnych tygodni od objęcia dozoru kurator winien złożyć pierwsze sprawozdanie, w którym przedstawia plan pracy na najbliższy okres.

§ 28. Kurator sądowy dla nieletnich obejmując powierzony mu dozór winien przede wszystkim:

a) zapoznać się z aktami sprawy karnej nieletniego: a w szczególności z protokołem rozprawy i treścią orzeczenia, z wywiadem środowiskowym, orzeczeniem lekarzy specjalistów, jeżeli nieletni był badany i z opinią schroniska, o ile nieletni przebywał w schronisku;
b) nawiązać kontakt z nieletnim i z jego rodzicami lub opiekunem, ułożyć plan dozoru w zakresie nauki, szkolenia zawodowego, praktyki lub pracy oraz udziału w pracy społecznej na terenie organizacji młodzieżowych, sportowych itd.;
c) sporządzony plan przedstawić sędziemu dla nieletnich a w przypadkach poważniejszych plan poddać dyskusji na odprawie kuratorów.

§ 29. W przypadkach niemożności zapoznania się z aktami sprawy nieletniego (trudności komunikacyjne lub inne przeszkody), sędzia wykonujący orzeczenie przesyła kuratorowi wraz z zawiadomieniem sporządzonym według wzoru niel. 20. odpis karty rejestracyjnej nieletniego.

§ 30. 1. Przed wydaniem postanowienia o warunkowym zwolnieniu z zakładu sędzia dla nieletnich winien rozważyć i zbadać wspólnie z kuratorem sposób zorganizowania życia nieletniemu w celu dalszej jego resocjalizacji poza zakładem.

2. Kurator jeszcze przed opuszczeniem przez nieletniego zakładu ustala wytyczne planu pracy z uwzględnieniem ciągłości kierunku wychowawczego. Dokonuje niezbędnych czynności przygotowawczych zwłaszcza w zakresie: uzyskania skierowania do odpowiedniej szkoły, do praktyki zawodowej lub pracy, wystarania się o zakwaterowanie nieletniego, w razie gdy nie ma on bliskich lub gdy konieczna jest zmiana środowiska nieletniego.

§ 31. Równocześnie z wydaniem postanowienia o warunkowym zwolnieniu nieletniego z zakładu, sędzia dla nieletnich zawiadamia o tym:

a) kuratora sądowego dla nieletnich (wzór niel. 20),
b) zakład, zarządzając aby skierował zwolnionego wychowanka do wskazanego miejsca pobytu (wzór niel. 21).

§ 32. Natychmiast po zwolnieniu z zakładu kurator winien przystąpić do realizacji planu dozoru.

§ 33. 1. Kurator winien w ramach sprawowanego dozoru czuwać nad przebiegiem kształcenia ogólnego i zawodowego, praktyki lub pracy, nad udziałem nieletniego w życiu organizacyjnym a przede wszystkim czuwać nad właściwym kierunkiem wychowania ideologicznego oddanego mu pod dozór nieletniego.

2. Kurator winien utrzymywać niezbędny kontakt z rodziną lub opiekunem nieletniego, szkołą, zakładem pracy oraz z organizacją młodzieżową, do której nieletni należy.

§ 34. Kurator może w poszczególnych przypadkach zwrócić się do rodziców lub opiekunów nieletniego o wykonanie konkretnych czynności i o złożenie sprawozdania z wykonania.

VII. Sprawozdawczość kuratorów sądowych dla nieletnich.

§ 35. Sędzia dla nieletnich wyznacza kuratorowi termin składania sprawozdań pisemnych lub ustnych do protokołu, przy czym może w zależności od potrzeby żądać sprawozdań nawet poza wyznaczonym terminem.

§ 36. Pierwsze sprawozdanie kurator winien złożyć zgodnie z przepisem § 27 zarządzenia, następne zaś w terminach ustalonych przez sędziego dla nieletnich, jednak w pierwszym kwartale nie rzadziej niż jeden raz w miesiącu.

§ 37. Sprawozdanie kuratora powinno w krótkiej lecz treściwej formie odzwierciedlać wszelkie czynności z zakresu sprawowanego dozoru; w szczególności winno ujmować zmiany dotyczące szkoły, praktyki lub pracy zawodowej, udziału w organizacji młodzieżowej, stosunków rodzinnych, opieki sprawowanej nad nieletnim i jego miejsca pobytu. Ponadto sprawozdanie powinno zawierać wnioski z poczynionych obserwacji i dalsze plany kuratora odnośnie sprawowania dozoru.

VIII. Zakończenie dozoru.

§ 38. Dozór kuratora ustaje:

a) z upływem okresu na jaki był ustanowiony (w przypadkach art. 73 — 75 k. k.);
b) z chwilą ukończenia przez oddanego pod dozór 18 lat życia;
c) na skutek przedterminowego uchylenia.

§ 39. 1. Wniosek o przedterminowe uchylenie dozoru składa kurator sędziemu dla nieletnich, gdy na podstawie wyników wychowawczych dojdzie do przekonania, że nieletni osiągnął poprawę.

2. Wniosek jednak nie może być złożony wcześniej niż po upływie jednego roku od wydania orzeczenia o zastosowaniu środka wychowawczego dozoru kuratora.

IX. Stawiennictwo w sądzie i dyscyplina pracy kuratorów sądowych dla nieletnich.

§ 40. Kurator ma obowiązek stawić się:

a) na rozprawę sądową lub posiedzenie niejawne, o ile został wezwany;
b) na każde wezwanie sędziego dla nieletnich:
c) na odprawę lub zebranie samorządu w ustalonym terminie.

§ 41. 1. Wzywanie kuratora do sądu w godzinach pracy zawodowej kuratora należy ograniczyć do przypadków uzasadnionych niezbędną potrzebą.

2. Odprawy kuratorów lub zebrania samorządu winny być zwoływane w dniach lub godzinach wolnych od pracy.

§ 42. Jeżeli kurator zmuszony jest do załatwiania czynności, związanej ze sprawowanym dozorem w godzinach swojej pracy zawodowej, sędzia dla nieletnich powinien każdorazowo na żądanie pracodawcy kuratora wydać mu na zasadzie § 5 ust. 4 uchwały Rady Ministrów z dnia 5 maja

1950 r. (Mon. Polski Nr A-51, poz. 584) zaświadczenie usprawiedliwiające nieobecność w pracy.

X. Ryczałty kuratorów sądowych dla nieletnich.

§ 43. Kurator dla nieletnich może otrzymać za czynności związane z wykonywaniem swych funkcji miesięczny ryczałt płatny z dołu każdego miesiąca.

§ 44. Ryczałty przyznaje kuratorom prezes sądu wojewódzkiego na wniosek przewodniczącego wydziału dla nieletnich.

XI. Postanowienia końcowe.

§ 45. Z dniem wejścia w życie zarządzenia traci moc instrukcja w sprawie kuratorów sądowych dla nieletnich z dnia 15 kwietnia 1951 r. (Dz. Urz. Min. Sprawiedl. Nr 3, poz. 21).

§ 46. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Sprawiedliwości: w z. *Tadeusz Rek*
Podsekretarz Stanu

15

ZARZĄDZENIE NR 36/52 MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 9 października 1952 r.

Instrukcja w sprawie wykonywania przez sądy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 10.IX 1952 r. o rejestrze skazanych (Dz. U. Nr 39, poz. 273).

§ 1. Sądy sporządzają karty karne z prawomocnych skazań, z wyjątkiem skazań za:

a) wykroczenia,
b) występki skarbowe,
c) występki ścigane z oskarżenia prywatnego, jeśli postępowanie nie toczyło się z urzędu,
d) czyny podlegające ukaraniu na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 kwietnia 1950 r. o zabezpieczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy (Dz. U. Nr 20, poz. 168).

§ 2. W sprawach nieletnich sporządza się karty karne w razie skazania na umieszczenie w zakładzie poprawczym albo skazania na karę pozbawienia wolności lub grzywny.

§ 3. Z wyroków uwalniających od kary kart karnych nie sporządza się.

§ 4. W razie skazania za występki ścigane z oskarżenia prywatnego (z art. 237, 239, 252, 253, 255, 256 lub 263 § 1 i 2 k. k.) gdy postępowanie toczyło się z urzędu — w karcie karnej, rubr. „Skazano z art. k. k. . . . . " obok artykułu określającego przestępstwo wpisuje się słowa: (z urzędu).

§ 5. Karty karne sporządza się również z wyroków łącznych. Należy wówczas u góry karty karnej umieścić napis: „Wyrok łączny", w rubryce zaś „Nr akt sprawy I instancji" podać numery poszczególnych spraw; jeżeli wyrokiem łącznym objęto także wyroki innych sądów, należy podać nazwy tych sądów.

§ 6. Karty karne sporządzają sądy pierwszej instancji i przesyłają do rejestru skazanych w ciągu 10 dni po uprawomocnieniu się wyroku skazującego lub po otrzymaniu akt sprawy z drugiej instancji.

W tym ostatnim przypadku należy na dolnym marginesie karty karnej uczynić wzmiankę: „Otrzymano akta z II instancji dnia . . . .".

§ 7. Jeżeli osoba skazana poza nazwiskiem rodowym używa lub używała innego nazwiska (np. kobieta zamężna), do karty karnej dołącza się odsyłacz (odsyłacze).

§ 8. W razie skazania obywatela obcego państwa do karty karnej należy dołączyć jej uwierzytelniony odpis.

§ 9. Sądy przesyłają ponadto do rejestru skazanych następujące zawiadomienia:

a) o zarządzeniu wykonania zawieszonej kary,
b) o warunkowym zwolnieniu i o odwołaniu warunkowego zwolnienia,
c) o zarządzeniu zatarcia skazania — postanowieniem sądu, w drodze łaski lub amnestii,
d) o rozesłaniu i odwołaniu listów gończych,
e) o uchyleniu, zmianie lub unieważnieniu wyroku skazującego.

Zawiadomienia należy nadsyłać w ciągu 3 dni od uprawomocnienia się postanowienia.

§ 10. Karty karne, odsyłacze, zawiadomienia, a nadto zapytania o karalność należy sporządzać na formularzach, wykonanych według wzorów, załączonych do instrukcji (wzory Nr 1—9).

W razie użycia formularza różniącego się od wzoru, należy go odpowiednio poprawić lub uzupełnić.

§ 11. Wypełniając karty karne sąd winien stosować następujące zasady:

1) Kartę karną wypełnia się bardzo starannie i czytelnie. Nazwisko (rodowe i przybrane) wypisuje się pismem maszynowym lub literami drukowanymi.

2) Nazwiska kobiet należy podawać w brzmieniu męskim (bez końcówek -owa, -ówna), z wyjątkiem nazwisk kończących się na -ska lub -cka.

3) Jeżeli osoba skazana ma więcej niż jedno imię, podaje się wszystkie imiona, podkreślając imię używane.

4) Wykształcenie skazanego określa się przez podanie liczby ukończonych klas oraz nazwy (rodzajowej) szkoły, np. 7 klas szkoły podstawowej, 3 klasy szkoły handlowej typu średniego, 5 klas gimnazjum dawnego typu itp.

5) Zawód podaje się w taki sposób, aby jednocześnie określić stanowisko społeczno-zawodowe skazanego. Należy brać pod uwagę źródło utrzymania skazanego. Jeżeli tym źródłem jest praca, należy wymienić zawód — ze wskazaniem, czy jest on wykonywany samodzielnie, czy jako praca najemna. Jeżeli skazany ma własny warsztat pracy, należy podawać ilość zatrudnionych w nim pracowników najemnych — w innym przypadku napisać — „bez sił najemnych", u rolników podać ilość ha.

Jeżeli skazany utrzymuje się nie z pracy, lecz z innego źródła np. z kapitału, dochodowej nieruchomości, emerytury, zaopatrzenia z opieki społecznej — podaje się: „utrzymuje się z . . . . ", wymieniając źródło utrzymania. U osób pozostających na utrzymaniu innych członków rodziny stanowisko społeczno-zawodowe (zawód) określa się następująco: „przy (mężu, ojcu, córce itp.) . . . . ", wymieniając zawód lub inne źródło utrzymania tych osób, np. „przy mężu rolniku 7 ha", „przy ojcu inżynierze", itp.

6) Pochodzenie społeczne określa się jednym z następujących przymiotników: a) robotnicze, b) chłopskie (z małorolnych lub średniorolnych), c) z bogaczy wiejskich, d) z inteligencji pracującej, e) mieszczańskie (tzn. rzemieślnicze, drobno kapitalistyczne), f) kapitalistyczne, g) ziemiańskie.

7) Jeżeli skazany ma obywatelstwo obce, należy podać jakie.

8) Poprzednią karalność podaje się wyłącznie na podstawie danych z rejestru skazanych. Oznacza się ją w następujący sposób: artykuł, z którego nastąpiło skazanie (przy karze łącznej za kilka różnorodnych przestępstw artykuł przewidujący najsurowszą sankcję) mnoży się przez ilość skazań (wyroków), np. 257 k. k. × 2, art. 22 m. k. k. × 1, art. 5 dekr. z dn. 19.IX 1946 r., poz. 281 × 3.

9) Punkt dotyczący osoby pokrzywdzonej wypełnia się tylko przy skazaniach z art. od 257 do 272 k. k.; określa się ją jako: 1) interes publiczny, 2) osoba prywatna.

Podawanie nazwy przedsiębiorstwa, instytucji lub nazwiska osoby pokrzywdzonej nie jest potrzebne.

10) W rubryce „Skazano z art. k. k. lub innej ustawy" należy podawać te artykuły k. k .lub innych ustaw karnych, które określają przestępstwo i zawierają sankcję karną. Jeżeli artykuł dzieli się na paragrafy, należy je wymienić. Z części ogólnej kodeksu karnego podaje się te artykuły, których zastosowanie miało wpływ na wymiar kary (np. złagodzenie).

Przy skazaniach z ustaw szczególnych konieczne jest podanie Nr i poz. Dziennika Ustaw. Zbędne jest powoływanie przepisów wykonawczych i procesowych (np. k. p. k.).

11) W rubr. „Wymiar kary" podaje się zarówno kary zasadnicze, jak również kary dodatkowe oraz środki zabezpieczające. Natomiast zbędne są wzmianki o opłatach sądowych, kosztach postępowania, zaliczeniu na poczet kary okresu tymczasowego aresztowania itp.

W razie wymierzenia kary łącznej za różnego rodzaju przestępstwa, należy podawać zarówno wymiary kary za każde poszczególne przestępstwo, jak również karę łączną. Jako karę łączną podaje się nie tylko karę orzeczoną z połączenia kar jednorodzajowych, lecz również powtarza się kary nie połączone — zasadnicze i dodatkowe. Np. za przestępstwo z art. 257 § 1 k. k. wymierzono karę 1 roku więzienia, z art. 160 k. k. — karę 8 miesięcy więzienia i 100 zł grzywny i z art. 286 § 2 k. k. 2 lata więzienia i pozbawienia praw na 3 lata. Orzeczono karę łączną więzienia — 3 lata i 6 miesięcy. W karcie karnej należy w tym przypadku jako karę

łączną podać: 3 lata i 6 miesięcy więzienia, 100 zł grzywny i pozbawienia praw na 3 lata.

12) Jeżeli wykonania kary pozbawienia wolności nie zawieszono, rubryki „Wykonanie kary zawieszono na lat" nie pozostawia się niewypełnionej, lecz umieszcza się w niej poziomą kreskę.

§ 12. Dane co do tożsamości osoby należy ustalać wyłącznie na podstawie właściwych dokumentów.

§ 13. Sąd żądający zwrotu karty karnej z rejestru skazanych powinien podać przyczynę żądania i jednocześnie zwrócić potwierdzenie jej odbioru.

Nie należy żądać zwrotu karty karnej celem jej poprawienia. W przypadku tym sąd winien w piśmie zakomunikować treść zmiany lub poprawki.

§ 14. Jeżeli wiadomość uzyskana z rejestru skazanych wymaga sprostowania, należy ją niezwłocznie zwrócić, podając zarazem zauważone nieścisłości.

§ 15. W razie skazania za występki ścigane z oskarżenia prywatnego, gdy postępowanie nie toczyło się z urzędu, oraz skazania na zasadzie ustawy z dnia 19.IV 1950 r. o zabezpieczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy (Dz. U. Nr 20, poz. 168), sąd sporządza kartę statystyczną.

§ 16. Karty statystyczne sporządza się na formularzach karty karnej w następujący sposób:

I. Karta statystyczna ze skazania za występek ścigany z oskarżenia prywatnego.

W nagłówku formularza karty karnej skreśla się wyraz „karna" a wpisuje wyraz „statystyczna".

W treści karty wypełnia się tylko następujące punkty: 1) Nazwisko, 2) imię, 3) data urodzenia, 4) wykształcenie, 5) zawód, 6) pochodzenie społeczne, 7) data i miejsce popełnienia przestępstwa, 8) nazwa sądu I instancji — oraz wszystkie rubryki dotyczące skazania.

II. Karta rejestracyjna ze skazania z ustawy z dnia 19.IV 1950 r. o zabezpieczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy (Dz. U. Nr 20, poz. 168).

W nagłówku formularza karty karnej przekreśla się wyraz „karna" i wpisuje wyrazy „statystyczna S. D. P.".

W treści karty wypełnia się następujące punkty: 1) Nazwisko, 2) imię, 3) data urodzenia, 4) zawód, 5) data i miejsce popełnienia przestępstwa, 6) osoba pokrzywdzona, 7) nazwa sądu I instancji — oraz wszystkie rubryki odnoszące się do skazania.

Jako osobę pokrzywdzoną podaje się zakład pracy osoby skazanej, przez wyszczególnienie jego nazwy w pełnym brzmieniu. Jeśli nazwa nie zawiera określenia rodzaju wytwórczości lub zakresu działania, należy to dodatkowo podać.

§ 17. Karty statystyczne sporządzają sądy I instancji i nadsyłają do rejestru skazanych w ciągu 10 dni od uprawomocnienia się wyroku skazującego.

§ 18. Przepisy dotyczące odsyłaczy nie odnoszą się do kart statystycznych.

§ 19. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z mocą obowiązującą od dnia 27 września 1952 r.

Minister Sprawiedliwości *Henryk Świątkowski*

Potwierdzenie przez Ministerstwo Sprawiedliwości odbioru karty karnej w sprawie Nr .... dot.: .... imię i nazwisko skazanego

Nazwa Sądu wysyłającego:

Str. 1

KARTA KARNA

Wzór Nr 1

1. Nazwisko rodowe .... (wypełnić literami drukowanymi)
2. Imię .... Nazwisko przybrane (męża) .... (wypełnić literami drukowanymi)
3. Imiona rodziców: ojca .... matki ....
4. Data urodzenia .... (dzień miesiąc rok) Nazwisko rodowe matki ....
5. Miejsce urodzenia .... (miejscowość) .... (gmina) .... (powiat)
6. Miejsce rzeczywistego zamieszkania .... (miejscowość) .... (gmina) .... (powiat)
7. Narodowość .... 8. Wykształcenie ....
9. Zawód .... 10. Pochodzenie społeczne ....
11. Obywatelstwo polskie*) / obce .... 12. Data popełnienia przestępstwa ....
13. Miejsce popełnienia przestępstwa .... (miejscowość) .... (województwo)
14. Poprzednia karalność ....
15. Osoba pokrzywdzona ....
16. Nazwa Sądu pierwszej instancji .... (okręg wojewódzki)

Data wydania wyroku prawomocn.	Nr akt sprawy pierwszej instancji	Skazano z art. k.k. lub innej ustawy	Wymiar kary	Wykonanie kary zawieszono na lat

*) Niewłaściwy wyraz skreślić.

Str. 2

Data sporządzenia karty karnej .... 195 r. **Sędzia:**

(Miejsce pieczęci urzędowej)

ODSYŁACZ

Wzór Nr 2

1. Nazwisko męża / przybrane .... (wypełnić literami drukowanymi)
2. Imię ....
3. Imiona rodziców: ojca .... matki ....
4. Data urodzenia .... (dzień, miesiąc, rok) Nazwisko rodowe matki ....

PATRZ: Nazwisko rodowe .... (wypełnić literami drukowanymi)

Imię ....

.... (Nazwa Sądu wysyłającego)

Nr akt sprawy pierwszej instancji .... **Sędzia:**

Wzór Nr 3

Zawiadomienie o zarządzeniu wykonania zawieszonej kary

.... zawiadamia, że na zasadzie postanowienia
(Nazwa Sądu wysyłającego)

z dnia .... zarządzono wykonanie zawieszonej kary

1. Nazwisko rodowe ....
2. Imię .... Nazwisko męża / przybrane ....
3. Imiona rodziców: ojca .... matki ....
Nazwisko rodowe matki ....
4. Data urodzenia ....
(dzień, miesiąc, rok)
5. Miejsce urodzenia ....
(miejscowość, gmina, powiat)
6. Miejsce rzeczywistego zamieszkania ....
(miejscowość, gmina, powiat)
7. Zawód ....

Skazano	
Data wyroku prawomocnego	Z art. k. k. lub innej ustawy
Nr akt sprawy I instancji	Wymiar i rodzaj kary

Dnia .... 19 r. **Sędzia:**

(Miejsce pieczęci urzędowej)

Wzór Nr 4

Zawiadomienie o warunkowym zwolnieniu

.... zawiadamia, że na zasadzie postanowienia
Nazwa władzy wysyłającej

z dnia .... warunkowo zwolniono:

1. Nazwisko rodowe ....
2. Imię .... Nazwisko męża / przybrane ....
3. Imię: ojca .... matki ....
Nazwisko rodowe matki ....
4. Data urodzenia ....
(dzień, miesiąc, rok)
5. Miejsce urodzenia ....
(miejscowość, gmina, powiat)
6. Miejsce rzeczywistego zamieszkania ....
(miejscowość, gmina, powiat)
7. Zawód ....
8. Koniec okresu próby (warunkowego zwolnienia nieletniego) upływa
dnia ....

Skazano		
	Data wyroku prawomocnego	
	Nr akt sprawy I instancji	
	Z art. k. k. lub innej ustawy	

Dnia .... 19 r. **Podpis:**

(Miejsce pieczęci urzędowej)

Wzór Nr 5

Zawiadomienie o odwołaniu warunkowego zwolnienia

.... zawiadamia, że na zasadzie postanowienia
Nazwa władzy wysyłającej

z dnia .... odwołano warunkowe zwolnienie

1. Nazwisko rodowe ....
2. Imię .... Nazwisko męża / przybrane ....
3. Imię: ojca .... matki ....
Nazwisko rodowe matki ....
4. Data urodzenia ....
dzień miesiąc rok
5. Miejsce urodzenia ....
miejscowość, gmina, powiat
6. Miejsce rzeczywistego zamieszkania ....
miejscowość, gmina, powiat
7. Zawód ....

Skazano	
Data wydania wyroku prawomocnego	Z art. k. k. lub innej ustawy
Nr akt sprawy pierwszej instancji	Wymiar kary

Dnia .... 195 r.

Podpis:

(Miejsce pieczęci urzędowej)

Wzór Nr 6

Zawiadomienie o zatarciu skazania

.... zawiadamia, że na zasadzie postanowienia
Nazwa władzy wysyłającej
z dnia.. zarządzono zatarcie skazania.
1. Nazwisko rodowe ....
2. Imię.. Nazwisko przybrane (męża) ....
3. Imię: ojca .... matki ....
Nazwisko rodowe matki ....
4. Data urodzenia ....
dzień miesiąc rok
5. Miejsce urodzenia ....
miejscowość, gmina, powiat
6. Miejsce rzeczywistego zamieszkania ....
7. Zawód..
Dnia.. 19 r. **Sędzia:**
(Miejsce pieczęci urzędowej)

Skazano	
Data wydania wyroku prawomocnego	Z art. k. k. lub innej ustawy
Nr akt sprawy pierwszej instancji	Wymiar kary

Wzór Nr 7

Zawiadomienie o rozesłaniu listów gończych

.... zawiadamia, że na zasadzie postanowienia
Nazwa władzy wysyłającej
z dnia.. rozesłano listy gończe za oskarżonym (skazanym)*)
1. Nazwisko rodowe ....
2. Imię .... Nazwisko przybrane (męża) ....
3 Imię: ojca .... matki ....
Nazwisko rodowe matki ....
4. Data urodzenia..
dzień, miesiąc. rok
5. Miejsce urodzenia ....
miejscowość, gmina, powiat
6. Miejsce rzeczywistego zamieszkania ....
miejscowość, gmina, powiat
7. Zawód..
Dnia .... 19 r. **Podpis:**
(Miejsce pieczęci urzędowej)

Oskarżony (skazany)*)		
	Z art. k. k. lub innej ustawy	
	Nr akt sprawy	

*) Niewłaściwy wyraz skreślić.

Wzór Nr 8

Zawiadomienie o odwołaniu listów gończych

.... zawiadamia, że na zasadzie postanowienia z dnia..
Nazwa władzy wysyłającej
odwołano listy gończe, rozesłane w dniu.. za oskarżonym (skazanym)*)
1. Nazwisko rodowe ....
2. Imię.. Nazwisko przybrane (męża)..
3. Imiona rodziców: ojca .... matki ....
Nazwisko rodowe matki ....
4. Data urodzenia ....
dzień, miesiąc, rok
5 Miejsce urodzenia ....
miejscowość, gmina, powiat
6 Miejsce rzeczywistego zamieszkania ....
miejscowość, gmina, powiat
7. Zawód ....
Dnia .... 195 r.

Oskarżony (skazany) *)		
	Z art k.k. lub innej ustawy	
	Nr. akt sprawy	

Podpis:

*) Niewłaściwy wyraz skreślić (Miejsce pieczęci urzędowej)

Str. 1 **Wzór Nr 9**

Nazwa i adres władzy wysyłającej

Do Ministerstwa Sprawiedliwości
Zapytanie o karalność

Data ....

Nr ....

1. Nazwisko rodowe .... (wypełnić pismem drukowanym)
2. Imię .... Nazwisko przybrane (męża) .... (wypełnić pismem drukowanym)
3. Imię ojca .... Imię matki ....
4. Data urodzenia .... (dzień, miesiąc, rok) Nazwisko rodowe matki ....
5. Miejsce urodzenia .... (miejscowość) (gmina) (powiat)
6. Miejsce rzeczywistego zamieszkania .... (miejscowość) (gmina) (powiat)
7. Zawód .... Podpis ....

Odpowiedź z dnia ....

Nr porz.	Nazwa Sądu I instancji	Data wydania wyroku prawomocnego	Nr akt sprawy I instancji	Skazano: z art. k. k. lub innej ustawy	Skazano: na karę	wyk. kary zawieszono na lat	Amnestia

Str. 2

Nr porz.	Nazwa Sądu I instancji	Data wydania wyroku prawomocnego	Nr akt sprawy I instancji	Skazano: z art k. k. lub innej ustawy	Skazano: na karę	Wyk. kary zawieszono na lat	Amnestia

Uwaga: Dane co do tożsamości należy podawać czytelnie i ustalać wyłącznie na podstawie właściwych dokumentów (rejestru mieszkańców, ksiąg stanu cywilnego itp.).

16

OKÓLNIK NR 23/52 MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 22 września 1952 r.

w sprawie legalizacji dokumentów sporządzonych przez państwowe biura notarialne a przeznaczonych do użytku za granicą.

Do

Obywateli Kierowników
Państwowych Biur Notarialnych

Wobec wprowadzenia z dniem 1 stycznia 1952 r. nowej organizacji notariatu, podaje się do wiadomości, że dokumenty sporządzane w państwowym biurze notarialnym, a przeznaczone do użytku za granicą, będą legalizowane bezpośrednio przez Ministerstwo Sprawiedliwości. W przypadkach, gdy dokument jest sporządzony przez notariusza nie będącego kierownikiem państwowego biura notarialnego, podpis notariusza winien być uprzednio zalegalizowany przez kierownika biura.

W związku z powyższym obywatele kierownicy państwowych biur notarialnych nadeślą Ministerstwu wzory swoich podpisów oraz wzory podpisów notariuszy upoważnionych w ich zastępstwie do legalizowania dokumentów przeznaczonych do użytku za granicą.

Minister Sprawiedliwości: w z. *Tadeusz Rek*
Podsekretarz Stanu

17

OKÓLNIK NR 26/52 MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 10 października 1952 r.

w sprawie zawiadamiania prokuratora w trybie art. 92 k.p.c. o toczącym się postępowaniu cywilnym.

Do

Obywateli Prezesów Sądów Wojewódzkich, Powiatowych, Przewodniczących Wydziałów Zamiejscowych.

Celem wzmożenia ochrony mienia społecznego konieczne jest stosowanie w szerszym niż dotychczas zakresie zawiadamiania przez sądy prokuratora w trybie art. 92 k.p.c. o toczącym się postępowaniu cywilnym w sprawach, w których interes społeczny związany z zapewnieniem ochrony własności społecznej mógłby doznać uszczerbku

Postulat ten powinien znaleźć swój wyraz w zawiadamianiu przez sądy prokuratora o toczącym się postępowaniu cywilnym w następujących kategoriach spraw, w których — zdaniem Ministerstwa Sprawiedliwości — udział prokuratora należy uznać za niezbędny:

1) we wszystkich sprawach ze stosunków wiejskich, które wynikły na tle szczególnie ostrych form walki klasowej (np. na tle wyzysku robotników rolnych przez kułaków, spraw o odrobek, sporów między drobnymi dzierżawcami a właścicielami o eksmisję lub o nadmierne czynsze itp.);

2) we wszystkich sprawach o odszkodowanie z tytułu manka towarowego lub kasowego albo z tytułu wyrządzenia innej szkody podmiotem gospodarki uspołecznionej, jeżeli sprawa toczy się w sądzie wojewódzkim jako I instancji;
3) we wszystkich sprawach, w których jedną ze stron jest rolnicza spółdzielnia produkcyjna;
4) we wszystkich sprawach o unieważnienie uchwały walnego zgromadzenia spółdzielni;
5) we wszystkich sprawach o wydanie lub o przywrócenie posiadania nieruchomości, lokalu bądź maszyn i urządzeń, jeżeli jedną ze stron jest podmiot gospodarki uspołecznionej, chyba, że chodzi o rzecz małej wartości.

Nadto udział prokuratora jest wskazany:
1) w sprawach ze stosunku pracy, jeżeli zachodzi konieczność rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego, budzącego wątpliwości;
2) w sprawach o ustalenie ojcostwa i roszczenia z nim związane, o zaprzeczenie ojcostwa i unieważnienie uznania dziecka, jeżeli zachodzi szczególna potrzeba ochrony interesów dziecka w danej sprawie;
3) w sprawach, w których podmiotowi gospodarki uspołecznionej grozi istotny uszczerbek majątkowy, (np. przypadki szczególnie wysokich odszkodowań dochodzonych od przedsiębiorstw i instytucji państwowych);
4) w innych sprawach, w których interes społeczny jest w szczególnym stopniu zaangażowany.

Zawiadomienia w trybie art. 92 k.p.c. należy kierować do prokuratora wojewódzkiego niezwłocznie po wpłynięciu sprawy do sądu bądź też niezwłocznie po ujawnieniu okoliczności, uzasadniających potrzebę zawiadomienia w trybie art. 92 k.p.c.

Tryb zawiadamiania określa § 224 regulaminu wewnętrznego urzędowania sądów.

Udział prokuratora w sprawach o unieważnienie małżeństwa i w postępowaniu dotyczącym ubezwłasnowolnienia unormowany jest przepisami szczególnymi (art. 4 pkt 3 post. o ubezwł. i art. 426 k.p.c.).

W sprawach niespornych, w których byłby wskazany udział rzecznika interesu publicznego, należy w zasadzie zawiadamiać organ zastępstwa prawnego w trybie § 229 regulaminu wewnętrznego urzędowania sądów chyba, że w związku z rozpoznawaną sprawą wyłania się konieczność wszczęcia postępowania w innej sprawie, a sąd nie może wszcząć takiego postępowania z urzędu.

Jednocześnie uchyla się pismo okólne z dnia 1 czerwca 1951 r. (N. S. 1242/51/II).

Minister Sprawiedliwości: *Henryk Świątkowski*

18

PISMO OKÓLNE

z dnia 11 lipca 1952 r.

w sprawie orzeczeń o wykonaniu wywłaszczenia.

Do
Obywateli
Prezesów Sądów Wojewódzkich, Powiatowych oraz Przewodniczących Wydziałów Zamiejscowych.

Prezydium Rady Ministrów Zespół II wydało dnia 24 maja 1952 r. do Nr Sa-1/0/3/52 pismo okólne w przedmiocie orzeczeń o wykonaniu wywłaszczenia, następującej treści:

„W związku z zapytaniem Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy, czy po wejściu w życie ustawy z dnia 29.XII 1951 r. zmieniającej dekret z dnia 26.IV 1949 r. o nabywaniu i przekazywaniu nieruchomości niezbędnych dla realizacji narodowych planów gospodarczych (Dz. U. z 1952 r. Nr 4, poz. 25) należy w celu przepisania tytułu własności odnośnej nieruchomości w księdze wieczystej wydawać nadal orzeczenia o wykonaniu wywłaszczenia w sprawach zakończonych w trybie dekretu z dnia 7.IV 1948 r. (Dz. U. Nr 20, poz. 138) prawomocnym orzeczeniem wywłaszczeniowym — Prezydium Rady Ministrów (Zespół II) Biuro Społeczno-Administracyjne wyjaśnia, co następuje:

Stosownie do przepisów powołanej ustawy, wywłaszczenie nieruchomości może być dokonywane po dniu wejścia w życie tej ustawy tylko w trybie dekretu z dnia 26.IV 1949 r. (Dz. U. z 1952 r. Nr 4, poz. 31) z tym, że sprawy wywłaszczeniowe wszczęte na podstawie dekretu z dnia 7.IV 1948 r. o wywłaszczeniu majątków zajętych na cele użyteczności publicznej w okresie wojny 1939—45 r. (Dz. U. z 1948 r. Nr 20, poz. 138 i z 1949 r. Nr 65, poz. 527) prowadzone będą dalej na tej samej podstawie, aż do wydania ostatecznego orzeczenia o wywłaszczeniu. Postępowanie odszkodowawcze natomiast w tych sprawach prowadzone będzie zawsze na zasadach dekretu z dnia 26.IV 1949 r. Powołana ustawa z dnia 29.XII 1951 r. nie przewiduje możliwości stosowania po dniu wejścia jej w życie przepisów dekretu z dnia 7.IV 1948 r. w toku dalszego postępowania po wydaniu ostatecznego orzeczenia o wywłaszczeniu.

Nie ma zatem podstawy do wydania po dniu wejścia w życie ustawy z dnia 29.XII 1951 r. orzeczeń o wykonaniu wywłaszczenia w sprawach prowadzonych w trybie cytowanego dekretu z dnia 7.IV 1948 r.

Podając powyższe do wiadomości, Ministerstwo Sprawiedliwości — Departament Nadzoru Sądowego, wyjaśnia, że w sprawach objętych powyższym pismem okólnym, jako podstawę ujawnienia praw wywłaszczającego należy traktować orzeczenie o wywłaszczeniu z art. 40 dekr. o nabywaniu i przekazywaniu nieruchomości niezbędnych dla realizacji narodowych planów gospodarczych tekst jednolity (Dz. U. z 1952 r. Nr 4, poz. 31), nie zaś orzeczenie o wykonaniu wywłaszczenia przewidziane w art. 42 § 1 prawa o postępowaniu wywłaszczeniowym (Dz. U. z 1934 r. Nr 86, poz. 776).

Dyrektor Departamentu: *Henryk Chmielewski*

19

PISMO OKÓLNE

z dnia 25 sierpnia 1952 r.

o parafowaniu ksiąg biurowych.

Do
Obywateli Prezesów
Sądów Wojewódzkich,
Okręgowych Sądów Ubezpieczeń Społecznych,
Sądów Powiatowych oraz
Przewodniczących Wydziałów Zamiejscowych.

W toku dokonywanych w sądach kontroli zostało stwierdzone, że zdarzają się jeszcze przypadki przesznurowywania kart i lakowania ksiąg, pomimo to, że mają one karty numerowane, są oprawione i parafowane.

Praktyka taka nie znajduje oparcia w przepisach regulaminu wewnętrznego urzędowania sądów ani w przepisach o rachunkowości budżetowej.

Ministerstwo Sprawiedliwości wyjaśnia, że poświadczenie słowami ilości numerowanych kart oprawionej księgi biurowej stanowi dostateczną formę jej parafowania, w związku z czym należy zaniechać przesznurowywania i lakowania nowozakładanych ksiąg.

Dyrektor Departamentu: *Aleksander Wawrzyniak*

Tłoczono z polecenia Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

Zakłady Graficzne i Wydawnicze Dom Słowa Polskiego. Zam. 4515 z dnia 15.10.52 r. Druk ukończono 31.10.52 r.
Nakład 2600+50. 3-B-27197